Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 2 No. 2 (2026) · "Milliy statistika tizimida yangi bosqich: barqaror rivojlanish maqsadlari, xalqar... DOI: 10.5281/zenodo.24319810

"MILLIY STATISTIKA TIZIMIDA YANGI BOSQICH: BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI, XALQARO STANDARTLAR VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR"

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQAMLI PLATFORMALAR VA ELEKTRON TIJORAT TIZIMLARIDAN FOYDALANISH DARAJASI HAMDA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH

ANVAROVA MUQADDAS MAXAMADJONOVA
Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida mustaqil tadqiqotchi.

Zamonaviy biznes amaliyotlarini shakllantirishda raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi muhim omilga aylangan, ayniqsa kichik korxonalar uchun. Kichik biznes subyektlari, ko'pincha moliyaviy va inson resurslari cheklanganligi sababli, an'anaviy bozor sharoitida yirik korxonalarga raqobatlashishda qiyinchiliklarga duch keladi. Shu bilan birga, raqamli platformalar va elektron tijorat tizimlarini integratsiya qilish kichik bizneslar uchun o'z imkoniyatlarini kengaytirish, samaradorlikni oshirish va daromadlilikni yaxshilashga katta imkoniyat yaratadi. Raqamli platformalar onlayn savdo saytlaridan, ijtimoiy tarmoqlardagi bozor maydonlaridan, mobil ilovalardan va bulutga asoslangan biznes boshqaruv tizimlaridan iborat. Bu vositalar orqali kichik korxonalar kengroq mijozlar bazasiga ega bo'lib, operatsiyalarni avtomatlashtiradi va ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish jarayonlarini joriy etadi, bu esa qisqa muddatli samaradorlik va uzoq muddatli raqobatbardoshlikni oshiradi.

Elektron tijorat tizimlaridan foydalanish kichik korxonalarga operatsiyalarni soddalashtirish imkonini beradi. Onlayn savdo kanallari jismoniy joylarga bog'liqlikni kamaytiradi va ijaraga, kommunal xarajatlarga va xodim maoshlariga bo'lgan xarajatlarni qisqartiradi. Inventarizatsiya boshqaruvi, integratsiyalashgan to'lov tizimlari va avtomatlashtirilgan logistika koordinatsiyasi operatsion samaradorlikni oshiradi. Bundan tashqari, raqamli platformalar orqali ijtimoiy tarmoqlar va qidiruv tizimlari optimizatsiyasi yordamida maqsadli marketing amalga oshiriladi, bu kichik bizneslarga yangi mijozlarni jalb qilish va mavjud mijozlarni ushlab qolishda an'anaviy marketing usullaridan samaraliroq bo'lish imkonini beradi. Tranzaksiya ma'lumotlari va mijoz xatti-harakatlarini tahlil qilish orqali narx siyosatini sozlash, talabni oldindan prognoz qilish va mahsulot taklifini optimallashtirish mumkin, bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

Raqamli texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy ta'siri bir necha yo'nalishda namoyon bo'ladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, elektron tijorat tizimlaridan foydalangan kichik korxonalar daromad, xarajatlarni boshqarish va resurslardan foydalanishda sezilarli yaxshilanishlarni ko'radi. Raqamli integratsiya korxonalarga operatsiyalarni tezroq kengaytirish, yangi mahsulot va xizmatlarni minimal qo'shimcha xarajat bilan joriy etish va ilgari yetib bo'lmaydigan bozorlar bilan raqobatlashish imkonini beradi. Bu imkoniyat nafaqat daromadni oshiradi,

Published: 05.06.2026

Cite this article: Anvarova Muqaddas Maxamadjonova (2026). Kichik biznes subyektlarining raqamli platformalar va elektron tijorat tizimlaridan foydalanish darajasi hamda ularning iqtisodiy samaradorligiga ta'sirini baholash. Emro Science and Education, 2(2). https://doi.org/10.5281/zenodo.24319810

© 2026 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

balki ish o‘rinlarini yaratish va hududiy iqtisodiy rivojlanishga hissa qo‘shadi. Shu bilan birga, onlayn platformalardan foydalangan bizneslar iqtisodiy inqiroz, ta’minot zanjiridagi uzilishlar yoki iste’molchi talabi o‘zgarishi kabi holatlarga tezroq moslashadi, bu esa raqamli texnologiyalarning strategik chidamliligini namoyon etadi.

Kichik bizneslarda raqamli texnologiyalarni qabul qilish darajasiga bir nechta omillar ta’sir qiladi. Texnologik tayyorgarlik, jumladan internetga ulanish, arzon apparat va dasturiy ta’minotga kirish hamda raqamli vositalardan foydalanish bilimlari muhim hisoblanadi. Moliyaviy imkoniyatlar ham katta rol o‘ynaydi; raqamli vositalar samaradorlikni oshirsa-da, sayt yaratish, elektron tijorat dasturlari va xodimlarni o‘qitish uchun boshlang‘ich sarmoya talab qilinadi. Raqamli marketing, onlayn savdo boshqaruvi va kiberxavfsizlik bo‘yicha tadbirkorlik ko‘nikmalari platformalarni samarali qo‘llashda muhim hisoblanadi. Bundan tashqari, subsidiya, imtiyozli kreditlar, soliq imtiyozlari va trening dasturlari kabi hukumat qo‘llab-quvvatlovi raqamli integratsiyani rag‘batlantiradi va kichik korxonalarning raqobatbardoshligini oshiradi.

Kichik biznes raqamli texnologiyalarni qabul qilishda bir qator muammolarga duch keladi. Moliyaviy cheklovlar, past raqamli savodxonlik va yetarli boshqaruv tajribasining yo‘qligi samarali joriy etishga to‘sqinlik qilishi mumkin. Kiberxavfsizlik xavfi va onlayn firibgarlik xavfi, xususan IT resurslari cheklangan korxonalar uchun qo‘shimcha qiyinchilik yaratadi. Infratuzilma cheklovlari, jumladan internet qamrovi yetarli bo‘lmasligi, logistikada ishonchsizlik va energiya cheklovlari operatsion samaradorlikka to‘sqinlik qiladi. Shu bilan birga, raqamli bozorlar yaratgan raqobat muhitida kichik korxonalar moliyaviy va texnologik resurslari katta bo‘lgan mahalliy va xalqaro raqobatchilarga duch keladi, bu doimiy innovatsiya va moslashuvni talab qiladi.

Hukumatning qo‘llab-quvvatlashi va institutsional mexanizmlar ushbu muammolarni yengishda muhim ahamiyatga ega. Byurokratik to‘siqlarni kamaytiruvchi, arzon raqamli vositalarga kirishni ta’minlaydigan va treninglar orqali bilim almashinuvini rag‘batlantiruvchi siyosatlar qabul qilishni tezlashtiradi. Elektron tijoratni rivojlantirish, startaplarni qo‘llab-quvvatlash va kichik biznesni milliy va mintaqaviy raqamli ekotizimlarga integratsiya qilish tashabbuslari korxonalarning raqamli platformalardan maksimal foyda olishini ta’minlaydi. Texnologiya yetkazib beruvchilar, moliyaviy institutlar va kichik biznes assotsiatsiyalari o‘rtasidagi hamkorlik resurslar va texnik bilimlarga kirishni kengaytiradi, bu esa keng qamrovli qabul qilish va barqaror o‘sishni ta’minlaydi.

Raqamli platformalarning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri bir nechta yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi. Ma’lumotlarga asoslangan tezkor va aniq qarorlar qabul qilish orqali kichik korxonalar xarajatlarni kamaytiradi, resurslardan samarali foydalanadi va mahsuldorlikni oshiradi. Bozorga kengroq kirish

daromadni oshiradi, operatsion moslashuvchanlik bozor o‘zgarishlariga tez javob berish imkonini beradi. Raqamlashtirish innovatsiyani rag‘batlantiradi, chunki bizneslar yangi biznes modellari, mahsulot va xizmatlarni sinab ko‘rish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Raqamli vositalarni samarali integratsiya qilgan kichik korxonalar qiyinchiliklarni yengib, raqobatda qolish va hududiy hamda milliy iqtisodiy rivojlanishga hissa qo‘shish imkoniga ega bo‘ladi.

Raqamli platformalar va elektron tijorat tizimlarini integratsiya qilish kichik biznesning o‘sishi va samaradorligida muhim omilga aylangan. Ushbu texnologiyalarni qabul qilish operatsion optimizatsiya, daromad o‘sishi, bozorga kirish va strategik moslashuvchanlikni qo‘llab-quvvatlaydi. Moliyaviy cheklovlar, raqamli savodxonlik yetishmasligi va infratuzilma cheklovlari kabi muammolar mavjud bo‘lsa-da, samarali hukumat siyosati, tadbirkorlik ko‘nikmalarini rivojlantirish va texnologiyaga kirish imkoniyati qabul qilishni sezilarli darajada oshiradi. Raqamlashtirishni qabul qilgan kichik biznes nafaqat o‘z iqtisodiy samaradorligini oshiradi, balki ish o‘rinlari yaratish, innovatsiya va barqaror hududiy iqtisodiy rivojlanishga hissa qo‘shadi, bu esa raqamli platformalarning mikro va kichik korxonalar uchun transformatsion imkoniyatlarini yana bir bor tasdiqlaydi.

Xulosa. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli platformalar va elektron tijorat tizimlaridan foydalanish kichik biznes subyektlarining iqtisodiy faoliyatini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali korxonalar biznes jarayonlarini avtomatlashtirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish, mijozlar bilan aloqalarni yaxshilash hamda yangi bozor imkoniyatlaridan samarali foydalanish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu esa kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirib, ularning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Elektron tijorat tizimlari va raqamli platformalar kichik korxonalarga an’anaviy savdo usullariga nisbatan ko‘proq imkoniyatlar yaratadi. Onlayn savdo kanallari orqali korxonalar mahalliy bozorlar bilan cheklanib qolmay, milliy va xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Raqamli marketing vositalari, integratsiyalashgan to‘lov tizimlari va logistika boshqaruvi biznes faoliyatining samaradorligini oshirib, daromad manbalarini kengaytiradi hamda iqtisodiy samaradorlikni kuchaytiradi.

Kichik biznes subyektlarida raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayoniga ta’sir qiluvchi bir qator omillar mavjud. Jumladan, texnologik tayyorgarlik darajasi, moliyaviy imkoniyatlar, raqamli savodxonlik hamda tadbirkorlarning innovatsion ko‘nikmalari raqamli platformalardan samarali foydalanishda muhim rol o‘ynaydi. Infratuzilma yetishmovchiligi, internet qamrovining pastligi, kiberxavfsizlik bilan bog‘liq xavflar hamda raqamli bilimlarning yetarli emasligi esa bu jarayonni sekinlashtirishi mumkin.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, hukumat tomonidan kichik biznesni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan samarali siyosatlar raqamli transformatsiya jarayonini tezlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli infratuzilmani rivojlantirish, tadbirkorlar uchun o‘quv dasturlarini tashkil etish, moliyaviy imtiyozlar va rag‘batlantirish mexanizmlarini joriy etish kichik biznesning raqamli iqtisodiyotga muvaffaqiyatli integratsiyasini ta’minlaydi.

Raqamli platformalar va elektron tijorat tizimlaridan foydalanish kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish, bozor imkoniyatlarini kengaytirish va innovatsion rivojlanishini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali kichik biznes subyektlari nafaqat o‘z faoliyatini samarali tashkil etishi, balki mamlakat iqtisodiyotining barqaror o‘sishi, bandlik darajasining oshishi va raqobatbardoshlikning mustahkamlanishiga ham muhim hissa qo‘shishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Chaffey, D. (2022). Digital Business and E-Commerce Management. Pearson Education Limited.

2. Laudon, K. C., & Traver, C. G. (2021). E-commerce: Business, Technology and Society. Pearson.

3. Turban, E., Outland, J., King, D., Lee, J., Liang, T., & Turban, D. (2018). Electronic Commerce: A Managerial and Social Networks Perspective. Springer International Publishing.

4. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. W. W. Norton & Company.

5. World Bank. (2020). World Development Report: Trading for Development in the Age of Global Value Chains. World Bank Publications.

6. Porter, M. E., & Heppelmann, J. E. (2015). How smart, connected products are transforming companies. Harvard Business Review, 93(10), 96–114.

7. European Commission. (2020). Digital Transformation Monitor: The Role of Digital Platforms in SME Competitiveness. Publications Office of the European Union.

8. Laudon, K. C., & Laudon, J. P. (2020). Management Information Systems: Managing the Digital Firm. Pearson Education.

9. UNCTAD. (2021). Digital Economy Report: Cross-border Data Flows and Development. United Nations Conference on Trade and Development.

10. OECD. (2020). SME and Entrepreneurship Outlook. OECD Publishing.